

č. 46

červenec 2019

PAVOUK

Zpravodaj České arachnologické společnosti

ISSN 1804-7254

OBSAH

Pavouci České republiky	2
Vlastní hloupostí k nečekanému nálezu	3
<i>Zoropsis spinimana</i> v České republice?	5
Významné nálezy pavouků z ČR VI.	6
Inventarizace 2018	7
Snovačka černobřichá <i>Dipoena melanogaster</i> – specialista na mravence?	8
Květy prýšců – prostřený stůl	9
Hrabalky (Pompelidae) – specialisté na lov pavouků IV.: rod <i>Evagetes</i>	9
Zoologické dny – Brno 2019	11
Druhý česko-britský arachnologický seminář v Praze	12
Arachnologické exkurze Praha – květen a červen 2019	13
Česká bibliografie	15
Britská bibliografie – The Newsletter 144	17
Pokyny pro autory	18

PAVOUKOVCI ČR

Pavouci České republiky

Spiders of the Czech Republic

Není stále k dispozici aktuální přehled nomenklatorických změn (Taxonomic news relevant for Europe). Uvádíme tedy alespoň změny, které zaznamenal HELSDINGEN (2019).

Čeď, do které náleží rod *Cheiracanthium*, se nyní jmenuje Cheiracanthiidae.

Clubiona genevensis L. Koch, 1866 → *Porrhoclubiona genevensis* (L. Koch, 1866)
Clubiona leucaspis Simon, 1932 → *Porrhoclubiona leucaspis* (Simon, 1932)
Sittiflor atricapillus (Simon, 1882) → *Calositticus atricapillus* (Simon, 1882)
Sittiflor caricis (Westring, 1861) → *Calositticus caricis* (Westring, 1861)
Sittiflor floricola (C. L. Koch, 1837) → *Calositticus floricola* (C. L. Koch, 1837)
Sittiflor rupicola (C. L. Koch, 1837) → *Calositticus rupicola* (C. L. Koch, 1837)
Sittiflor zimmermanni (Simon, 1877) → *Calositticus zimmermanni* (Simon, 1877)
Sittipub pubescens (Fabricius, 1775) → *Hypositticus pubescens* (Fabricius, 1775)

BREITLING (2019) navrhl změny v rodu *Xysticus* s. lat., změny byly akceptovány WSC (2019):

Xysticus ninnii Thorell, 1872 → *Psammitis ninnii* (Thorell, 1872)
Xysticus robustus (Hahn, 1832) → *Bassaniodes robustus* (Hahn, 1832)
Xysticus sabulosus (Hahn, 1832) → *Psammitis sabulosus* (Hahn, 1832)
Xysticus striatipes L. Koch, 1870 → *Spiracme striatipes* (L. Koch, 1870)

Do časopisu *Arachnologische Mitteilungen* byl odevzdán článek se zdůvodněním, že jméno *Titanoeca psammophila* Wunderlich, 1993, je platným jménem. Jeho zavržení (BREITLING *et al.* 2015) je založeno na zcela mylném tvrzení, že se jméno nepoužívá. Bylo jasně doloženo, že jméno *T. psammophila* (mladší synonymum, přistoupíme-li na pochybnou synonymii s taxonem *Amaurobius spominimus* Taczanowski, 1866) bylo použito nejméně v 25 tištěných článcích, publikovaných nejméně 10 autory v období ne kratším než 10 let, jako to vyžaduje článek 23.9.1.2 Mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury (ICZN 1999). Ale jak se dnes na internetu veškeré informace rychle šíří, jméno *Titanoeca spominima* bylo automaticky převzato ve WSC (2019) a již se začalo používat. Jméno *Titanoeca psammophila* tak bylo „odsouzeno k zapomnění“ na základě „falešného svědectví“. Není však vůle tuto křivdu napravit, redakce článku nepřijala, tak abychom nezvyšovali zmatek, použijeme pro druh, který jsme znali jako *Titanoeca psammophila* Wunderlich, 1993, nové jméno *Titanoeca spominima* (Taczanowski, 1866) tedy:

Titanoeca psammophila Wunderlich, 1993 → *Titanoeca spominima* (Taczanowski, 1866)

BREITLING R. 2019: A barcode-based phylogenetic scaffold for *Xysticus* and its relatives (Araneae: Thomisidae: Coriarachnini). *Ecol. Mont.* **20**: 198–206.

BREITLING R., LEMKE M., BAUER T., HOHNER M., GRABOLLE A. & BLICK T. 2015: Phantom spiders: notes on dubious spider species from Europe. *Arachnol. Mitt.* **50**: 65–80.

HELSDINGEN P. J. van 2019: Recent changes in nomenclature (2019.1). *Nieuwsbrief Spined* **38**: 44–45.

ICZN 1999: *International Code of Zoological Nomenclature, 4th edition*. The International Trust for Zoological Nomenclature, London, xxix + 306 pp. <http://www.iczn.org/> (30.6.2019).

WSC 2019: *World Spider Catalog. Version 20.0*. Natural History Museum Bern. <http://wsc.nmbe.ch> (24.5.2019).

Vlastimil Růžička

FAUNISTIKA

Vlastní hloupostí k nečekanému nálezu

Svahová v Krušných horách. Rašeliniště s nápadnými bulty (kopeček s polorozloženou rašelinou porostlý mech) a zarostlé lesem (obr. 1).

Nechal jsem se zlákat, vzal si rýč a do jednoho z bultů jsem 15.4.2019 umístil nádobu s fixační tekutinou (4% formaldehyd), položil umělohmotnou desku a na ní postavil plastovou trubku o průměru 10 cm a výšce 45 cm. Předtím jsem do trubky vyvrtal 20 otvůrků. Aby byla dobře ukotvena, tak jsem použil mech s "hlínou" a hezky ji v dolní části obložil. Zbývající část trubky jsem utěsnil čistým mech a horní otvor zakryl deskou. A dílo bylo hotovo, snad to bude k něčemu.

10. 5. 2019 nastala kontrola: mech byl vyhozen, ale při vytahování s dolní částí hlína napadala do nádoby. Tak se mi rozsvítilo. Ale přesto jsem to přelil do připravené sklenice, co kdyby. Doma následovalo několik filtrací přes cedník, přemístění do vaničky a pod mikroskop. Samá hlína, prakticky nebylo nic vidět, bylo to nanic. Nicméně se objevila jedna plachetnatka: *Mansuphantes mansuetus*. Tak jsem to nevyhodil a ještě zkoušel. Výsledek? Jedna *Walckenaeria obtusa*, jedno *Dicymbium nigrum* a běžná skákavka *Neon reticulatus*. Něco nehrálo, obrátil jsem ji na břišní stranu, zkontroloval epigynu a hle: ♀ *Talavera thorelli*! Dle databáze ČASu velmi vzácná skákavka, kriticky ohrožená,

známa ze čtyř lokalit, 12 ♂♂ a pouze jedna ♀. Dokonce dva ♂♂ jsou již z lokality Svahová známi. Byli odchyceni pomocí zemních pastí 10.6.–24.7.2000 v březovém lesíku asi 1000 m od rašeliniště. Nakonec tedy velmi příjemné překvapení. Co bude při další kontrole?

A ještě jedno velké překvapení z Krušných hor. Údolí Chomutovky (oficiálně Bezručovo údolí), acidofilní doubrava s méně častou borovicí, svah s jižní expozicí, cílený sběr prosevem a smýkáním 17.5.2019. Už snad nehrozilo "něco zkazit". Přesto jsem uskutečnil další velmi překvapivý a naprosto nečekaný nález skákavky. V tomto případě ale *Neon levis*. Jeden ♂ a jedna ♀! O měsíc později, 20.6.2019, také jeden ♂ a jedna ♀ (obr. 2). Kriticky ohrožený, velmi vzácný, v databázi ČASu pouze ze čtverce 6048 (Týřovice, Skryje, čtyři ♂♂). Ale protože některé (mnohé) druhy nejsou zapsány v databázi, tak jsem pátral a našel ještě dvě lokality: Náchod a údolí Oslavy.

Vsuvka: Problém je, že máme problém zapisovat (časové důvody aj.) faunistické údaje do naší vynikající databáze. Možná, že bychom se mohli alespoň u vzácných a ohrožených druhů k tomu více nutit.

Antonín Roušar

Obr. 1: Biotop skákavky *Talavera thorelli* (foto A. Roušar)

Obr. 2: ♂ a ♀ *Neon levis* (foto A. Roušar)

Zoropsis spinimana v České republice?

Zoropsis spinimana in the Czech Republic? A single specimen was observed in Brno. As it does not represent an established population (yet), we do not treat the species as a member of Czech araneofauna.

Koncem května se na facebookové stránce České arachnologické společnosti objevily dvě fotografie pavouka s dotazem, o který druh se jedná. Byly pořízené druhým autorem tohoto příspěvku 29.5.2019 zhruba v 15:30 v Brně, mezi Komárovem a Horními Heršpicemi, kousek od dálnice D1 v areálu autoservisu (49.1641N, 16.6297E). První autor příspěvku pavouka určil jako pazoru slídákovitou, kterou mnohem lépe známe pod jejím latinským jménem *Zoropsis spinimana*. Vyfotografovaný jedinec byl následně vypuštěn k nejbližšímu stromu. Otázkou ovšem zůstává, zda u nás žije trvalá populace tohoto druhu, nebo jde jen o náhodné zavlečení jednoho jedince do areálu autoservisu. Proto pazoru prozatím nebudeme počítat ke druhům trvale žijícím v České republice. Okolí prvního výskytu pazory ale bude nutné pečlivě sledovat, zda se neobjeví další jedinci, kteří by se u nás mohli rozmnožovat.

Petr Dolejš & Marek Prudek

Pazora slídákovitá v areálu autoservisu v Brně (foto M. Prudek) / *Zoropsis spinimana* in a service station in Brno (photo M. Prudek)

Významné nálezy pavouků z ČR VI.

Remarkable records of spiders from Czechia VI.

Microdipoena jobi (Kraus, 1967): Milovice, 50.2352N, 14.8883E (5755), pastevní rezervace koní a praturů, 225 m n. m., 12 ♂♂, nárazová past na xerothermní křovinaté pastvině, 16.5–7.9.2015, leg. L. Ambrožová, det. & coll. O. Machač. Velmi vzácný, možná přehlížený druh, znám z okolí Slapské přehrady, Kokořínska a nedávno nalezena v NP Podyjí.

Neriene furtiva (O. Pickard-Cambridge, 1871): Milovice, 50.2352N, 14.8883E (5755), pastevní rezervace koní a praturů, 225 m n. m., 3 ♂♂, nárazová past na xerothermní křovinaté pastvině, 7–24.6.2015, leg. L. Ambrožová, det. & coll. O. Machač. Velmi vzácný druh, z ČR znám jen z Mohelna, Lednice na Moravě, nedávný nález je z lokality Motýlí ráj u Žďánic na Hodonínsku (Pavouk 39). Nález z Milovic je tak prvním na území Čech.

Peponocranium praeceps Miller, 1943: Černotín, 49°32'0.7"N, 17°47'41.6"E (6472), oblázkový břeh meandrujícího toku Bečvy, 255 m n. m., 1 ♀, v materiálu sbíraném mezi bylinnou vegetací a oblázky na břehu řeky, 13.5.2019, leg. J. Dolanský, det. M. Řezáč, coll. VČM Pardubice. Velmi vzácný druh u nás dosud nalezený na xerothermním lesním okraji, rašeliništi a rašelinné louce. Ve všech případech se jednalo o přírodovědně cenná území. Současný nález na přirozeném kamenitěm břehu řeky tak rozšiřuje naše znalosti o biotopech tohoto druhu. Lokalita je opět velmi hodnotná, o čemž svědčí další zde nalezené vzácné druhy pavouků, jako jsou *Clubiona similis*, *Heliophanus patagiatus*, *Arctosa cinerea* a *Arctosa maculata*.

Phycosoma inornatum (O. Pickard-Cambridge, 1861): Pardubice, 50.0426N, 15.7757E (5960), vily pardubického zámku, 220 m n. m., 1 ♂, trouch starého jilmu, eklektor, 11.3.2019, leg. et det. J. Dolanský, coll. VČM Pardubice. Vzácný druh, zaznamenaný na rozmanitých biotopech, převážně v suťových lesích. Přestože se jedná o městskou zeleň, charakter vegetace v místě nálezu je podobný zachovalým stinným zbytkům lužních lesů existujícím roztroušeně kolem Labe v Pardubicích a okolí.

Thanatus sabulosus (Menge, 1875): Ralsko, Hradčany nad Ploučnicí, 50.6279N, 14.7127E (5354), písčité okraj lesa nad silnicí, 275 m n. m., 1 ♀, prosev spadaných borových šišek, 3.6.2019, leg. et det. J. Dolanský, coll. VČM Pardubice. Vzácný druh lesostepí a lesních okrajů, dosud pouze několik nálezů z Českého středohoří a CHKO Křivoklátsko. Nový údaj je nejvýhodnějším nálezem z ČR a zasahuje do okrajové části CHKO Kokořínsko.

Chybný údaj: Heterotrichoncus pusillus (Miller, 1958): Mohelno, 26.5.2017, leg. et det. J. Dolanský, publikovaný v této rubrice (Pavouk 43/2017) se zakládal na mylné determinaci (jednalo se o druh *Minyriolus pusillus*).

Jan Dolanský & Ondřej Machač

Samice *Thanatus sabulosus* z Ralska (foto J. Dolanský)

Inventarizace 2018

Tento seznam má sloužit jako přehled pro členy ČAS, kdo a kde prováděl výzkumy, jejichž výsledky nejsou uvedeny v Databázi pro Katalog. Seznam zpráv za rok 2019 přineseme v přesvědčivém čísle našeho zpravodaje *Pavouk*.

DOLEJŠ P., HLAVÁČ J., MORAVEC J. & RŮŽIČKA V. 2018: *Velkolom Čertovy schody – západ. Fauna sanovaných a rekultivovaných ploch lomu. Monitorovací studie XXI. etapa (2018)*. Dep. in: Národní muzeum, Praha, SCHKO Český kras, 49 pp.

KŮRKA A. 2018a: *Inventarizace fytofágního a saproxylického hmyzu a epigeických predátorů lokality NPP Jestřebské slatiny: Pavouci (Araneae)*. Dep. in: Správa AOPK, 20 pp.

KŮRKA A. 2018b: *Inventarizace fytofágního a saproxylického hmyzu a epigeických predátorů lokality NPP Mladá: Pavouci (Araneae)*. Dep. in: Správa AOPK, 16 pp.

KŮRKA A., RUS I., MORAVEC P., VONIČKA P. & LINHART M. 2018: *Zoologický inventarizační průzkum údolní nivy Vavříneckého potoka (Výrovky) v úseku Církvice – Doubravčany*. Dep. in: MÚ Kolín, odbor ŽP, 35 pp.

MACHAČ O. 2018a: *Závěrečná zpráva z inventarizačního arachnologického průzkumu v NP Podyjí – vybrané louky u řeky Dyje*. Dep. in: Správa NP Podyjí, Znojmo, 11 pp.

MACHAČ O. 2018b: *Výsledky inventarizačního průzkumu pavouků a sekáčů v lomu Kotouč v roce 2018*. Dep. in: Ecological Consulting, Olomouc, 13 pp.

BIOLOGIE

Snovačka černobřichá *Dipoena melanogaster* – specialista na mravence?

Snovačka černobřichá je drobná snovačka, patří do rodu *Dipoena*, u některých zástupců tohoto rodu je známá specializace na lov mravenců. U této snovačky jsem nenašel informace, že by mravence lovila. Snovačka černobřichá žije v listovní keřů a listnatých stromů, zejména v teplejších oblastech, roztroušeně po celé ČR a patří mezi naše nejběžnější zástupce rodu. Při monitoringu roháčů v doubravách mezi Převýšovem a Chlumcem nad Cidlinou jsem při večerním obhlížení kmenů starých dubů, pozoroval desítky těchto snovaček. Nejméně u osmi jsem pozoroval, jak visí na vlákně na kůře stromů s „uzlíčkem“ z nalovených mravenců. Počet mravenců v balíčku se pohyboval od čtyř do devíti mravenců. Při vyrušení snovačky hbitě tahaly své úlovky sebou. Potravní nabídka na kmenech dubů však byla bohatá (křísí, dvoukřídlí, brouci, pavouci, mery ad.), snovačky však evidentně preferovaly mravence. Zdá se, že i pro tento druh snovačky budou mravenci minimálně oblíbenou kořistí.

Ondřej Machač

Samice *Dipoena melanogaster* s kořistí, Převýšov, PP Víno (foto O. Machač)

Květy prýsčů – prostřený stůl

Všudypřítomné pavouky potkáváme na rozličných biotopech. Ať to jsou lesy, stepi, písčiny nebo mokřady. To jsou však trvale obsazené niky. Pak nastává situace, kdy pavouci využívají příležitosti k lovu na místech, kde bychom je neočekávali. Takovou příležitostí jsou na jaře rozkvetlé prýsče. Žluté květy jsou lákadlem pro velké množství hmyzu. Především pro dvoukřídlé, blanokřídlé a brouky. Této nabídce pavouci pohotově využívají, obsazují květy a loví nabízenou kořist. Poměrně rozložitě květy prýsčů navíc nabízí možnost úkrytu v případě nebezpečí. A tak lze na přelomu dubna a května na těchto květech pozorovat např. běžníky (obr. 1 a fotokoutek) a listovníky, ale překvapivě nejhojněji jsou zastoupeni lovcíci hajní (viz fotokoutek).

Jan Erhart

Obr. 1: Běžník rodu *Xysticus* číhající v květech prýsče (foto J. Erhart)

Hrabalky (Pompelidae) – specialisté na lov pavouků IV.: rod *Evagetes*

To, že existují kukačky nejen u ptáků, dokazuje chování hrabalek rodu *Evagetes*. Samy totiž pavouky neloví, ale podle pachových stop vyhledávají hostitelské hnízdo, prohrabou se k paralyzovanému pavoukovi, sežerou hostitelské vajíčko a nakladou své vlastní. V ČR se vyskytuje 13 malých až středně velkých (5–14 mm) navzájem si velmi podobných druhů (BOGUSCH et. al. 2007, WOLF 1971). Od ostatních hrabalek se odlišují krátkými, nápadně ztloustlými tykadly. Nejčastěji parazitují u hrabalek

rodu *Anoplius*, *Arachnospila* a *Episyron* (MACEK et al. 2010). V současné době je deset druhů zařazeno do Červeného seznamu.

K nejhojnějším patří **hrabalka příživná** (*Evagetes crassicornis*), polyvoltinní druh obývající lesostepi, světlé lesy a lesní okraje. Samice jsou pohyblivější v běhu než v letu. V Alpách vystupuje až do výšky 1 600 m n. m. Nejčastějším hostitelem je hrabalka *Arachnospila anceps*. **Hrabalka dlouhotrná** (*Evagetes pectinipes*) preferuje lokality s nezpevněným pískem: písčiny, přesypy a pláže. Je to hnízdní parazit především psamofilních hrabalek rodu *Episyron*. Jak napovídá její české jméno, je vybavena dlouhými hrabacími ostny na předních nártch, které ji usnadňují vniknutí do hostitelského hnízda. Patří k ohroženým druhům. Častěji se vyskytuje **hrabalka podobná** (*Evagetes proximus*). Zastihnout ji můžeme na otevřených biotopech: stepi, lesostepi nebo písčné duny. Její hostitelské spektrum je široké, patří sem hrabalky rodu *Anoplius*, *Arachnospila* i *Episyron*.

Jan Erhart

BOGUSCH P., STRAKA J. & KMENT P. (eds) 2007: Komentovaný seznam žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata) České republiky a Slovenska. - Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, Supplementum, 11: 1–300.

MACEK J., STRAKA J., BOGUSCH P., DVOŘÁK L., BEZDĚČKA P. & TYRNER P. 2010: *Blanokřídlí České republiky I*, Academia, Praha, 524 pp.

WOLF H. 1971. Prodomus der Hymenopteren der Tschechoslowakei Pars 10: Pompiloidea. - Acta faunistica entomologica Musei Nationalis Pragae, 14: 1–76.

Hrabalka *Evagetes proximus* se prohrabává do hnízdní nory hostitelské hrabalky *Episyron rufipes* (foto J. Erhart)

Zoologické dny – Brno 2019

Již tradičně se v únoru (7.–8.) konaly Zoologické dny. Konference se tentokrát uskutečnila opět na MU v Brně. Celkem se konference účastnilo 470 zoologů, odeznělo 128 přednášek a bylo vystaveno 131 posterů, z toho 19 s arachnologickou tematikou. Z České arachnologické společnosti se konference aktivně zúčastnilo 11 členů.

Přehled příspěvků s arachnologickou tematikou (přednášky jsou vyznačeny tučně):

- BLAŽEK J.: Přehled araneofauny žijící v dutinách ovocných dřevin na území ČR
 DOLEJŠ P. & ŠTĀHLAVSKÝ F.: Štírci (Arachnida: Pseudoscorpiones) v Millerově sbírce v Národním muzeu v Praze
 FORMAN M. a kol.: Evoluce organizátorů jádérka u pavouků
 IVANIČ PORHAJŠOVÁ J. a kol.: Vplyv rôzneho spôsobu obhospodarovania poľného úhoru na priestorovú štruktúru epigeických spoločností
 KOŠULIČ O. & LOURENÇO W.: *Alloscorpions viktoriae*: a new remarkable species of scorpion from Myanmar
 KRUMPÁLOVÁ Z. a kol.: Živočichy v meste – tma pod lampou
 LANDOVÁ E. a kol.: Děsiví nebo odporní? Negativní vztah lidí k pavoukům
 MAČÁT Z. a kol.: Lovčík mokřadní (*Dolomedes plantarius*) v povodí řeky Dyje
MICHÁLEK O. & PEKÁR S.: Specifická účinnost jedu potravně specializovaných pavouků
NGUYEN P.: Evoluce pohlavních chromosomů pavouků (Araneae)
 NOVOTNÝ B. & HULA V.: Diverzita slíďáků (Araneae: Lycosidae) agrárních teras Znojemska
PURGAT P. & GAJDOŠ P.: Diverzita epigeických pavučích spoločenstiev malokarpatskej vinohradníckej krajiny okolia Modry
 STANĚK L. a kol.: Druhovú diverzitu a početnosť vybraných skupín epigeických členovců v hospodárskom lese s rôznou vekovou štruktúrou a typem managementu
SUROVCOVÁ K. a kol.: Vliv chřadnutí jasanů v nížinných lesích na diverzitu pavouků (Araneae) a střevlíků (Carabidae)
 ŠTEMPÁKOVÁ K. & HULA V.: Environmentálne podmienky mikrohabitatu skákaviek rodu *Pellenes* a možné vysvetlenie nezvyčajnej formy sociality
ŠTROBL M. a kol.: Dopady trnovníku akátů na spoločenstva členovců lesních fragmentů v intenzivní zemědělské krajině
 VAŠÍČEK M. a kol.: Vliv poloparazitických rostlin a různých způsobů obhospodařování na spoločenstva pavoukvců (Arachnida) v druhově bohatých travních porostech
 VAŠÍČEK M.: Pokoutník tmavý *Eratigena atrica* (Araneae: Agelenidae), nový hostitelský druh pro arachnofilní štíhlenku pavoukomilnou *Metacanthus annulosus* (Hemiptera: Heteroptera: Berytidae)
 VYMAZALOVÁ P. a kol.: Vliv aktivního managementu v nížinných lesích na epigeickou faunu pavouků - případová studie v NPR Děvín

Druhý česko-britský arachnologický seminář v Praze

Před dvěma lety se konal první česko-britský seminář a díky jeho úspěchu se letos 18. 5. uskutečnil seminář další. Za námi do Česka se přijela podívat profesorka Sara Goodacre se svými studenty z Nottinghamské univerzity. Seminář zorganizoval Milan Řezáč a o pohostění se postaral Jiří Král společně s Martinem Formanem. Seminář proběhl na půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v posluchárně Fotochemie. Při příchodu do posluchárny si nešlo nevšimnout obložených talířů s chlebičky, všemožných nápojů a jiného občerstvení. To potěšilo hlavně ty, kteří toto sobotní ráno nestíhali snídani. V 10 hodin se už všichni usadili a Milan druhý česko-britský seminář zahájil. První téma, o kterém nám povídala Tamsin Majerus, bylo o slunéčkách. Prezentace s názvem *Lovely Ladybirds* neměla sice s pavoukovicí nic společného, ale povídání o organismech, kteří ovlivňují fitness slunéček, bylo zajímavým začátkem. Jako druhý byl na řadě Domagoj Gajski s tématem, které se týkalo trofických nik mravčika *Zodarion rubidum* při jeho ontogenetickém vývoji. Ella Deutsch představila, jaký má dopad kleptoparazitismu na křížáka *Cyrtophora citricola*, a u křížáků zůstal i Matěj Kotz, který nám povídal o evolučních mechanismech různorodosti jejich karyotypů. O pavoučím hedvábí a jeho možném využití člověkem nám povídala Leah Ashley a poslední prezentaci před obědem měl Ondřej Košulič s tématem zaměřeným na nekrózu jasanů, způsobovanou houbou *Hymenoscyphus fraxineus*, která má vliv na pavoučí spoločenstva v nížinných lesích. Ještě před tím, než jsme se odebrali na oběd, vyndal Petr Dolejš foťák a my si udělali společnou fotografii se všemi účastníky na schodech naší fakulty, a pak už jsme šli všichni společně do restaurace U Šumavy, která se kromě dobrého jídla může pyšnit i velkým výběrem kvalitních piv. Poté, co jsme se dosyta najedli, jsme se vrátili zpátky do posluchárny, kde byla zahájena druhá, kratší část semináře. Tu otevřel s tématem, týkajícím se ekologických preferencí vodoučů (*Argyroneta aquatica*) a jejich sítí, Bryce Tidswell, a po něm navázala Charlotte Deall s prezentací o pavoučím hedvábí jakožto biomateriálu. Předposlední prezentaci měla Sara Goodacre na téma pavouci v jiných vědách, a poslední na řadu přišel Jiří Král, který nám shrnul, jaká byla evoluce karyotypů a pohlavních chromozomů u pavouků. Po přednáškách následovala malá exkurze do laboratoře Jiřího Krále, kde jsme se kochali exotickými pavoukovicí, jako například sklípkaný a zástupci řádu Amblypygi a Uropygi, a den se završil opět v restauraci U Šumavy.

Helena Rothová

- Majerus T.:** *Lovely Ladybirds*
Gajski D.: Realized trophic niche of an ant-eating predator (*Zodarion rubidum*) during ontogenetic development
Deutsch E.: What's Yours is Mine: The impact of kleptoparasitic load on the feeding behaviour of a colonial tent-weaving spider *Cyrtophora citricola*
Kotz M.: Evolutionary mechanisms of karyotype diversification in orb-web spiders (Araneae: Araneidae)
Ashley L.: Spider silk evolution and its use as a biomaterial: a bioinformatics approach
Košulič O. et al.: Moderate infestation by ash dieback (*Hymenoscyphus fraxineus*) as improver of spider diversity in lowland forests?
Tidswell B.: Web construction and ecological preferences of *Argyroneta aquatica*
Deall C.: Using nature to create silken biomaterials
Goodacre S.: Spiders in citizen science
Král J.: Evolution of karyotype and sex chromosomes in spiders

Společná fotografie účastníků 2. česko-britského arachnologického semináře (foto P. Dolejš)

Arachnologické exkurze Praha – květen a červen 2019

Třetí květnový víkend byl ve znamení arachnologické exkurze, která se letos díky pražskému projektu o ohrožených pavoucích konala v Praze a okolí. Páteční program byl zaměřen na stepní lokality – Podbabské skály a okolí Suchdola. Většina účastníků byla z Prahy, a tak jen šest účastníků využilo ubytování v ubytovně Arktik v Praze – Ruzyni. V sobotu jsme vyrazili na celodenní sběr do Prokopského údolí. I když bylo parné počasí, úlovky byly zajímavé, podařilo se najít několik vzácných a ohrožených druhů pavouků, např. nový druh pro Prahu – skálovku *Berlandina cinerea*. Hojně se v Prokopském údolí vyskytovaly druhy *Neon rayi*, *Erigonoplus jarmilae* nebo *Thanatus atratus*. Petr Dolejš ještě dodal z paralelní exkurze Národního muzea pro veřejnost, která se konala také ten den v Prokopáku, mravencovitou skákavku *Synageles hilarulus*, kterou jen díky svému vysavači ulovil nadšený entomolog Šimon Zeman. Den jsme po celodenním sběru zakončili pozdním obědem v hospodě a poté jsme se přesunuli k ubytovně do Ruzyně, kde jsme v nedaleké restauraci při nepovedeném semifinále ms v hokeji debatovali nejen o pavoucích. V neděli byl na programu Lochkovský profil, kde bylo také spoustu zajímavých úlovků a dokonce i jeden nový druh pro ČR – *Iberina candida*! (více v příštím čísle Pavouka). Hojným druhem zde byl např. *Zodarion italicum*. Exkurze se povedla se vším všudy a přinesla spoustu zajímavých údajů a příjemné společenské chvíle.

Červnová pražská exkurze ČAS započala v pátek 21.6. dopoledne poměrně náhodným setkáním Honzy Dolanského, Evy Líznarové a Kryštofa Rückla na vlakovém nádraží v Libni, odkud se pokračovalo vlakem do Klánovic. Tam se připojil Zdeněk Hyan, a tím se páteční sestava exkurze zkompletovala. V Klánovickém lese se z vegetace nad jezírky Honzovi s vypětím všech sil povedlo sklepat dvě samice *Theridiosoma gemmosum*. Pak se pokračovalo k prameništi Blatovského potoka, kde bylo cílem ulovit slíďáka *Hygrolycosa rubrofasciata*, což se Honzovi zdařilo hned z prvního prosetí stařiny. Nepražští arachnologové se večer ubytovali v penzionu Drusus v Třebonicích, kde skromnou skupinku doplnil Vlastík Růžička. Sobota byla rozhodně nejméně vydařeným dnem exkurze. V Tróji, kde se sbíralo na Havránce, Salabce a v Pohodří, nepřálo počasí. Pršelo a pavouků bylo málo. Pro nedělní zakončení exkurze na Homolce ve Velké Chuchli nahradil Honzu Dolanského Jura Král, aby učinil možná nejzajímavější nález celé exkurze – *Micaria formicaria*. Na konci výpravy se ještě na Homolku vydrápal Vít Lukáš, aby skupinku unavených arachnologů vyfotografoval. Červnová pražská exkurze patřila, co se týče počtu účastníků i nasbíraných pavouků, rozhodně k těm chudším, přesto ji hodnotím jako příjemně strávený čas s milými lidmi.

Kryštof Rückl & Ondřej Machač

Skupinové foto účastníků sobotního dne květnové exkurze v Prokopském údolí (foto O. Machač)

Pozn. redakce: Výsledky obou arachnologických exkurzí v okolí Prahy budou na závěru projektu zpracovány v popularizační publikaci o ohrožených pavoucích Prahy.

Česká bibliografie

Pavouci

- BOUČKOVÁ M. 2019: *Arachnofauna dutin hlavatých vrb (Arachnafauna cavities of the head willows)*. MSc. thesis, Mendel University, Brno, 69 + xiii pp. (in Czech, English abstract)
- HAMŘÍK T. 2019: *Struktura a distribuce společenstev pavouků (Araneae) v závislosti na ochranářském managementu přírodní památky Pláně (Structure and distribution of spider communities (Araneae) depending on conservation management of Pláně Nature Monument)*. MSc. thesis, Mendel University, Brno, 82 pp. (in Czech, English abstract)
- HENRIQUES S., MIÑANO J., PÉREZ-ZARCOS L., ŘEZÁČ M. C., RODRÍGUEZ F., TAMAJÓN R. & MARTÍNEZ-AVILÉS J. 2018: First records of *Loureedia* (Araneae, Eresidae) from Europe, with the description of a new species and a survey of the genus. *Rev. Iber. Arachnol.* **33**: 3–20.
- JUST P., OPATOVA V. & DOLEJŠ P. 2019 [“2018”]: Does reproductive behaviour reflect phylogenetic relationships? An example from Central European *Alopecosa* wolf spiders (Araneae: Lycosidae). *Zool. J. Linn. Soc.* **185** (4): 1039–1056. DOI: 10.1093/zoolinnean/zly060
- KOŠULIČ O. & MAŠOVÁ Š. 2019: First report on mermithid parasitism (Enoplea: Mermithidae) in a Southeast Asian spider (Araneae: Araneidae). *Helmithologia* **56** (2): 157–167. DOI: 10.2478/helm20190012
- KRÁL J., FORMAN M., KOŘÍNKOVÁ T., REYES LERMA A. C., HADDAD C. R., MUSILOVÁ J., ŘEZÁČ M., ÁVILA HERRERA I. M., THAKUR S., DIPPENAR-SCHOEMAN A. S., MAREC F., HOROVÁ L. & BUREŠ P. 2019: Insights into the karyotype and genome evolution of haplogyne spiders indicate a polyploid origin of lineage with holokinetic chromosomes. *Sci. Rep.* **2019** (9): 3001. DOI: 10.1038/s41598-019-39034-3
- LIŠKOVÁ Z. 2019: *Průseky pod elektrickým vedením jako šance pro světlomilné druhy organizmů [Power line corridors as a chance for heliophilous species of organisms]*. BSc. thesis, Mendel University, Brno, 67 pp. (in Czech, English abstract)
- LÍZNAROVÁ E. & PEKÁR S. 2019: Trophic niche and capture efficacy of an ant-eating spider, *Euryopis episinoides* (Araneae: Theridiidae). *J. Arachnol.* **47** (1): 45–51. DOI: 10.1636/0161-8202-47.1.45
- MACHAČ O., MAČÁT Z., JELÍNEK A. & REITER A. 2018: Lovčík mokřadní *Dolomedes plantarius* (Clerck, 1757) (Araneae: Pisauridae) v povodí řeky Dyje (Fen raft spider *Dolomedes plantarius* in the Dyje river basin). *Thayensia* **15**: 95–102 (in Czech, English summary).
- MARTINKA M. 2019: *Žížavka ako potenciálna korisť dravých článkonožcov (Woodlouse as a potential prey of predatory arthropods)*. BSc. thesis, Palacký University, Olomouc, viii + 36 pp. (in Slovak, English abstract)
- MICHÁLEK O. 2019: Násilné vniknutí – specializovaná lovecká strategie pavoukožravé skálovky (Forced entry – the specialized hunting strategy of the spider-eating ground spider). *Živa* **67** (3): 133–135 (in Czech, English summary).
- MICHÁLEK O., LUBIN Y. & PEKÁR S. 2019: Nest usurpation: a specialised hunting strategy used to overcome dangerous spider prey. *Sci. Rep.* **2019** (9): 5386. DOI: 10.1038/s41598-019-41664-6
- MICHÁLEK O., ŘEZÁČ M., LÍZNAROVÁ E., SYMONDSON W. O. C. & PEKÁR S. 2019: Silk versus venom: alternative capture strategies employed by closely related myrmecophilous spiders. *Biol. J. Linn. Soc.* **126** (3): 545–554. DOI: 10.1093/biolinnean/bly181

- MICHALCO R. & DVORYANKINA V. 2019: Intraspecific phenotypic variation in functional traits of a generalist predator in an agricultural landscape. *Agr. Ecosyst. Environ.* **278**: 35–42. DOI: 10.1016/j.agee.2019.03.018
- MICHALCO R., PEKÁR S. & ENTLING M. H. 2019: An updated perspective on spiders as generalist predators in biological control. *Oecologia* **189** (1): 21–36. DOI: 10.1007/s00442-018-4313-1
- NIEDOBOVÁ J., KRÍŠTOFOVÁ L., MICHALCO R., HULA V., KÝNICKÝ J. & BRTNICKÝ M. 2019: Effects of glufosinate-ammonium herbicide and pod sealant on spider *Pardosa agrestis*. *J. Appl. Entomol.* **143** (3): 196–203. DOI: 10.1111/jen.12574
- NIEDOBOVÁ J., SKALSKÝ M., OUŘEDNÍČKOVÁ J. & MICHALCO R. 2019: Synergický vliv herbicidu na bázi glyfosátů a tank-rmixových směčedel na slídky rodu *Pardosa* [Synergic effect of glyphosate herbicide and a tank-mix combinations on *Pardosa* wolf spiders]. *Rostlinolékař* **2019** (3): 24–26 (in Czech, English abstract).
- PEŠAN V. 2018: *Tropické pavilony zoologických zahrad jako životní prostor pro necílové organizmy (pavouky) – komplexní studie (Tropical pavilions in zoological gardens as living space for nontargeted species (spiders) – complex study)*. MSc. thesis, Mendel University, Brno, 107 pp. (in Czech, English abstract)
- POMPOZZI G., GARCÍA L.F., PETRÁKOVÁ L. & PEKÁR S. 2019: Distinct feeding strategies of generalist and specialist spiders. *Ecol. Entomol.* **44** (1): 129–139. DOI: 10.1111/een.12683
- RAŠKA J. & PEKÁR S. 2019: Do ladybird spiders really mimic ladybird beetles? *Biol. J. Linn. Soc.* **126** (1): 168–177. DOI: 10.1093/biolinnean/bly152
- ŘEZÁČ M. 2019: Skákavka mravenčí – evropský pavouk roku 2019 (*Myrmarachne formicaria* – European spider of the year 2019). *Živa* **67** (2): 82–83 (in Czech, English summary).
- RUBÍN J. & ŘEZÁČ M. 2019: Poznámky k výskytu mety temnostní na Kokořínsku (Notes on the occurrence of the cave spider in Kokořínsko). *Živa* **66** (6): 325 (in Czech, English Summary).
- STANĚK L. 2019: *Srovnání diverzity vybraných skupin epigeických členovců v hospodářském nížinném lese s různou věkovou strukturou a typem managementu (Comparison of diversity of selected groups of epigeic arthropods in commercial lowland forest with different age structure and management type)*. MSc. thesis, Mendel University, Brno, 77 pp. (in Czech, English abstract)
- SVOBODOVÁ Z., O. SKOKOVÁ HABUŠTOVÁ, HOLEC, J., HOLEC M., BOHÁČ, J., JURŠÍK, M., SOUKUP, J., SEHNAL, F. 2018: Split application of glyphosate in herbicide-tolerant maize provides efficient weed control and favors beneficial epigeic arthropods. *Agricult. Ecosys. Environ.* **251**: 171–179. DOI: 10.1016/j.agee.2017.09.018
- UYAR Z. & DOLEJŠ P. 2018: Wolf spiders (Araneae: Lycosidae) from Bursa and Balıkesir (Northwest Anatolia) in Turkey. *Biol. Div. Con.* **11** (3): 41–46.
- VALDECKÁ M. 2019: *Aphidofágie u polyfágních predátorů. Aphidophagy among polyphagous predators*. BSc. thesis, Charles University, Prague, iv + 28 pp. (in Czech, English abstract)
- VÁŠÍČEK M. & KMENT P. 2019: Zloději v síti aneb první kleptoparazitická ploštica v České republice (The first cleptoparasitic true-bugs in the Czech Republic). *Živa* **67** (1): 30–31 (in Czech, English summary).
- VÁŠÍČEK M., CUNEV J. & KMENT P. 2018: First record of arachnophile stilt bug *Metacanthus annulosus* (Hemiptera: Heteroptera: Berytidae) in the Czech Republic and its rediscovery in Slovakia. *Klapalekiana* **54**: 123–130.

Štíři

KOVAŘÍK F. & LOWE G. 2019: Scorpions of the Horn of Africa (Arachnida, Scorpiones). Part XVIII. *Gint banfasae* sp. n. from Somaliland (Buthidae). *Euscorpius* **272**: 1–14.

Štírci

ČERVENÁ M., ŠTÁHLAVSKÝ F., PAPAČ V., KOVÁČ L. & CHRISTOPHORYOVÁ J. 2019: Morphological and cytogenetic characteristics of *Neobisium (Blothrus) slovacum* Gulička, 1977 (Pseudoscorpiones, Neobisiidae), the northernmost troglitic species of the subgenus *Blothrus* in Europe. *ZooKeys* **817**: 113–130. DOI: 10.3897/zookeys.817.27189

Roztoči

STARA J., PEKAR S., NESVORNA M., ERBAN T., VINSOVA H., KOPECKY J., DOSKOCIL I., KAMLER M. & HUBERT J. 2019: Detection of tau-fluvalinate resistance in the mite *Varroa destructor* based on the comparison of vial test and PCR-RFLP of kdr mutation in sodium channel gene. *Exp. Appl. Acarol.* **77** (2): 161–171. DOI: 10.1007/s10493-019-00353-9

STARA J., PEKAR S., NESVORNA M., KAMLER M., DOSKOCIL I. & HUBERT J. 2019: Spatio-temporal dynamics of *Varroa destructor* resistance to tau-fluvalinate in Czechia, associated with L925V sodium channel point mutation. *Pest Manag. Sci.* **75** (5): 1287–1294. DOI: 10.1002/ps.5242

Pavoukovci

GRYC I. 2019: *Vliv hrabání opadu na společenstva půdní fauny (Effect of litter raking on soil invertebrate communities)*. BSc. thesis, Palacký University, Olomouc, ix + 31 pp. (in Czech, English abstract)

KREJČÍ T. 2018: Výsledky faunistického průzkumu pavouků a sekáčů na vybraných lokalitách na území NP Podyjí v roce 2017 (The results of the faunistic research of spiders and harvestmen of selected sites in Podyjí National Park in 2017). *Thayensia* **15**: 77–95 (in Czech, English summary).

KURAS T., KAŠÁK J., MALENOVSKÝ I., MAZALOVÁ M., ROHÁČEK J., ČEVČÍK J. & BUREŠ L. 2019: Fenomén Velká kotlina 6. Členovci. (Velká kotlina Phenomenon 6. Arthropods). *Živa* **66** (6): 319–323 (in Czech, English summary).

MACHAČ O. 2018: Pavouci a sekáči šterkovny Tovačov (Spiders and harvestmen in Tovačov gravel pit). *Zprávy Vlast. muz. Olomouc* **315**: 48–56 (in Czech, English summary).

Britská bibliografie – The Newsletter 144

Na stránkách Britské arachnologické společnosti je velmi důmyslně ukrytý odkaz na *Spider Recording Scheme News* (součást *Newsletteru*), odkud je možné stáhnout všechny ročníky v pdf:

<http://srs.britishtspiders.org.uk/portal.php/p/Spider+Recording+Scheme+News>

Počínaje tímto číslem *Pavouka* již proto nebudeme v této rubrice uvádět články, které ve *S. R. S. News* vyšly.

BURKMAR R. & GALLON R. 2019: *Sibianor larae* Logunov, 2001 a Salticidae new to Britain, with notes on *Heliophanus dampfi* Schenkel, 1923 and other spiders from Holcroft Moss SSSI. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **144**: 2–12.

CANE-HONEYSETT N. 2019: Upcycled ceiling lampshade – Tullgren funnel. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **144**: 12.

CANTERBURY T. J. 2019: A mutual relationships between *Synema globosum* (Thomisidae) and *Erophaca baetica* (Iberian milk-vetch)? *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **144**: 12–14.

CATHRINE C. 2019: Observations of *Amaurobius similis* feeding on banana (fruit of *Musa* sp.) and *Vespa vulgaris* (common wasp) in Scotland. *Newsl. Br. arachnol. Soc.* **144**: 15–16.

Pokyny pro autory

Psaní textu

- zarovnání textu: vlevo
- odstavce: odděluje jedním stisknutím klávesy Enter (nikoliv několika úhozy mezeríku)
- latinské jméno rodu a druhu: pište *kurzívou*
- datum: 13.–27.10.2014 (s pomlčkou a bez mezer)
- jméno autora příspěvku: *kurzívou* a zarovnáni vpravo (nikoliv pomocí několika úhozů mezeríku)
- odkaz na obrázek: (obr. 1)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, odkaz být nemusí
- popis obrázku: **Obr. 1**: Co obrázek ukazuje (foto J. Příjmení)
 - je-li součástí textu jen jeden obrázek, číslo být nemusí
- anglický abstrakt: povinný u faunistických příspěvků, u ostatních dle zvažení autora
 - vložit pod český nadpis
 - psát celý *kurzívou*, překlad názvu článku navíc **tučně**, latinská jména druhů normálním písmem

Citování

- autor popisu taxonu: Příjmení, rok
- citace v textu: PRŮJMENÍ *et al.* rok (KAPITÁLKAMI, nikoliv VERZÁLKAMI)
- citace článku: PRŮJMENÍ K. J. rok: Název článku. *Jm. čas. zkr. ročník* (číslo): od–do.
 - je-li název dvojjazyčně, použijte jen český ekvivalent
 - nepište podtituly časopisů (např. *Arachnology Letters*)
 - DOI neuvádějte
- citace knihy: PRŮJMENÍ K. J. & PRŮJMENÍ K. J. rok: *Název knihy*. Vydavatel, město, počet stran pp.
- citace internetových stránek: do textu pomocí *, ** atd. a pod text rovnou odkaz, netřeba uvádět datum posledního připojení

Důležité upozornění: do příspěvku používejte jen své vlastní nepublikované obrázky! Jelikož je *Pavouk* časopis s ISSN, je článek v něm uveřejněný považován za řádně publikovaný. Proto v *Pavouku* publikované příspěvky pak nebudou moci být zveřejněny v jiných časopisech.

Hygrolycosa rubrofasciata, vzácný mokřadní druh, nalezen během červenové arachnologické exkurze v okolí Prahy, Klánovický les (foto J. Dolanský)

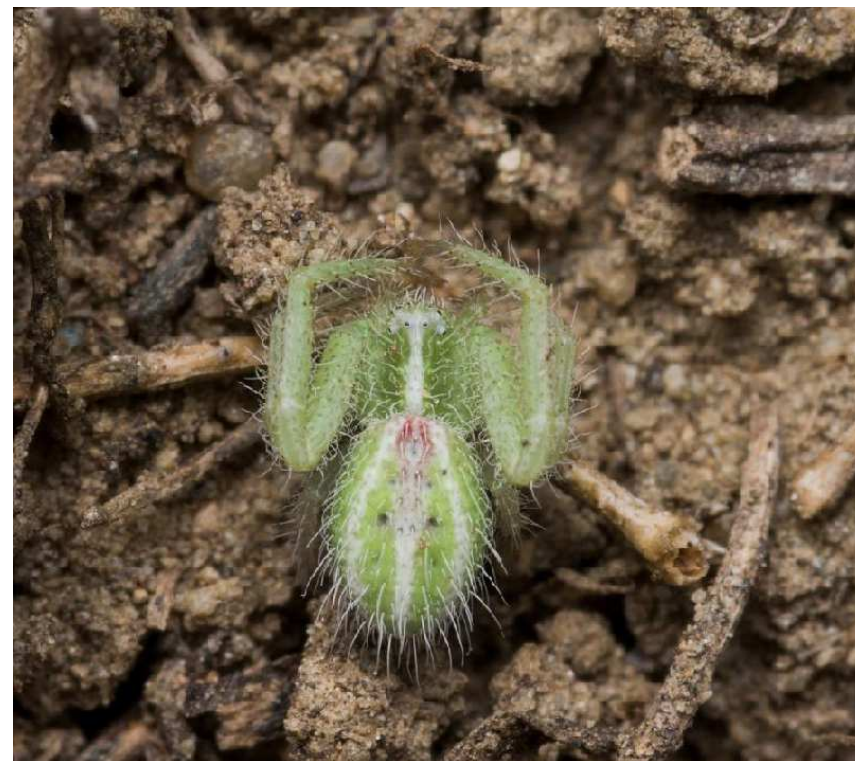
Sekáč *Astrobunus laevipes*, patří díky řadě ostrých hrbolků na zadečku, k našim dobře poznatelným druhům, PR Kenický, CHKO Litovelské Pomoraví (foto O. Machač)

Lovčík hajní často vylézá na vegetaci a sluní se na listech nebo květech (foto J. Erhart)

Běžník květomilný s ulovenou pestřenkou, žluté zbarvení mu poskytuje na žlutých květech dokonalé maskování, podobně jako běžníku kopretinovému (foto J. Erhart)

Heriaeus oblongus, vzácný druh běžníka s vazbou na stepní trávníky v nejteplejších oblastech ČR, NPR Pouzdřanská step-Kolby (foto P. Beneš)

PAVOUK – Zpravodaj České arachnologické společnosti, číslo 46

Vydává: Česká arachnologická společnost, z. s.

Redakce: Ondřej Machač, Petr Dolejš, Jan Erhart

Adresa redakce: Bratrská 10, 750 02 Přerov

E-mail: machac.ondra@seznam.cz

ISSN: 1804-7254

Zpracováno v programu: Microsoft Word

Titulní strana:

Evropský pavouk roku 2019 – *Myrmarachne formicaria* (foto: F. Trnka)

Toto číslo vyšlo 22.7.2019

